

Visions, obsessions i raons

Diccionari Bohigas

Hem estripat *Combat d'incerteses* i *Dit o fet* –els dos dietaris de records d'Oriol Bohigas, actualment regidor de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona– per oferir-vos un esbós, del cor, les vísceres i el cervell de l'arquitecte més omnipresent de la ciutat.

“És impossible estar al capdavant d'una cultura si hom no disposa d'una estructura, fins i tot institucional, que li doni suport.”

ARXIU

Arquitectes: Si vols ser realment un bon arquitecte, ajuda i afavoreix els teus bons propòsits fent que tothom pensi que ets un bon arquitecte.

Arquitectes, afusellament dels: Raimon Obiols, mig en broma, proposà al *Diari de Barcelona* l'afusellament de tots els arquitectes. És a dir, en el fons, del que es tracta és d'ensorrar la qualitat cultural, la capacitat d'investigar el progrés i, en canvi, exaltar una arquitectura falsament eficient que, encara que sigui tronada, no plantegi novetats, complicacions de gestió, dificultats econòmiques i que sigui dòcilment assimilada per la

popularitat menys culta.

Arquitectura moderna: Tot el moviment modern –seguint l'itinerari de la gran arquitectura històrica– ha estat un esforç per a donar prioritat –protagonisme en la forma i en l'argument– a la idea bàsica de l'arquitectura, neta i pelada, amb l'adequada utilització ortogràfica i sintàctica del llenguatge escollit, però, sempre, per sobre dels entreteniments emmascaradors i dels neguits menopàusics.

Arquitectura post-moderna: Aquesta mena d'arquitectura és com una dona vella i eixorca que s'empastifa i vagareja per veure si encara engalipa algun jove-

net potent. I el pitjor és que per aconseguir-ho es disfressa amb tot allò que realment li falta: amb caretes de bellesa estereotipada, amb crits baladrers, amb *sexy* caricaturesc. Cal ser artificialment bella, cridanera i *sexy*. En el millor dels casos, un simple problema de pornografia.

Auditori: Tindrem dos auditoris buits i un teatre d'òpera atapeït, però en ruïnes.

Autocrítica gremial: La nostra virtut és de ser bons minyons i per a ser-ho no hi ha millor via que el reduccionsime i la manca de compromís. És molt fàcil dir que els subproductes rossians són models pre-fabricats o que el *Hong Kong*

and *Shanghai Bank* de Norman Foster és una atzagaiada o que el Museu d'Orsay de Gae Aulenti és una escenografia de cartró, per justificar el bon seny de les nostres façanetes de totxo, de les nostres simetries consensuades, de la nostra incombustible antitecnologia, de la nostra professionalitat artesanal ja bastant de-pauperada.

Autocrítica nacional: És clar que aquesta situació no ens ha d'estranyar gaire. Al darrere hi ha problemes estructurals greus. És impossible estar

al capdavant d'una cultura, si hom no disposa d'una estructura, fins i tot institucional, que li doni suport. Sense centres d'investigació, sense revistes especialitzades, sense universitats competents, sense mestres ben pagats, sense mitjans de difusió ni de promoció, sense museus ni biblioteques, és molt difícil bastir tot un quadre cultural d'envergadura.

Cultura: Menys Cultura, si us plau, i més instrucció.

Estadi Olímpic, degoters: Però, per què aquests presumits atletes olímpics s'entesten a treballar i a exercir llurs dots certament anormals quan plou a bots i a barrals?

Estadi Olímpic, xiulets al rei: No sé per què ens ha d'alarmar que un grup de gent xiuli el rei. Hi ha almenys tres raons per a no alarmar-nos-en. La primera

és que el rei és tan xiulable com qualsevol ciutadà en una estructura no despòtica.(....) La segona és que no admetre aquesta reacció sectorial demostraria que els polítics tenen molt poca confiança en l'estabilitat de la nostra democràcia. (...) La tercera raó és que cal acceptar que un dia o altre a Catalunya apareixerà un moviment republicà que caldrà atendre

des dels seus inicis amb un evident respecte.

Estadi Olímpic, construcció: A mi l'estadi em sembla un edifici magnífic, gairebé diria el millor estadi de grans dimensions que conec. És clar que això no és dir gran cosa, perquè l'arquitectura moderna no ha aconseguit grans fites en aquest camp, gairebé sempre dominat per l'envergadura enginyeresca.

Faraònic/a: A Barcelona s'ha posat de moda adjectivar de faraònic tot allò que intenta superar els grans dèficits amb una certa grandesa. Són faraònics el nou Ateneu i els honors als grans professionals, l'ampliació del Liceu i el Palau de la Música, els museus d'Art de Catalunya i el d'Art Contemporani. I és faraònica, segons diuen, tota la Barcelona olímpica, només perquè intenta resoldre uns dèficits amb els quals -pobres com som i, sobretot, com érem- ja ens havíem acostumat a viure amb tranquil·litat.

Fira de Mostres: Des de l'any 80 al 84, des de dins de l'Ajuntament vaig escriudar tothom tant com vaig poder a favor d'un trasllat cap a terrenys més d'extraradi,

prop de l'aeroport, per exemple, amb grans possibilitats d'accés i d'ampliació. L'Alcalde Narcís Serra s'hi oposà sempre i al final em va fer callar, segurament impressionat per les raons -ben il·lògiques, per cert- de Josep M. Figueras, president de la Fira, que ho veia tot en termes de rendibilitat fàcil i immediata, acostumat als negocis especulatius de l'època franquista.

França, Estació de: Un gran disbarat de la planificació ferroviària de Barcelona. No estarem tranquils fins que no en treguin els trens i hi col·loquin alguna cosa

que sigui més útil i més lògica.

Grup R: Un club de tertúlies, un centre d'autoformació i una mena de centre de catequesi. Tot plegat, amb la bona fe de fer entendre als nostres burgesos que encara hi havia la possibilitat de fer una arquitectura moderna.

Guerra Civil: Les falsedats imposades pels historiadors franquistes han quedat, desgraciadament, compensades pels favoritismes documentals i per les

memòries voluntàriament i esporuguidament vindicadores dels qui abans o ara han fet militància de l'antifranquisme.

Institut-Escola: Tots estavem convençuts que havíem assolit un país normal i civilitzat, tots estàvem equivocats i tot se'n va anar a fer punyetes en quatre dies.

Macià, monument al president: Altre cop la cantarella cursi de la Generalitat ha aigualit les espurnes d'una cultura al servei de la ciutat.

Mediterranisme: Durant els últims cent anys no ha estat sinó una manera d'amagar -i àdhuc- defensar les nostres minvades qualitats enfront de la gran cultura moderna, aquella que s'ha fabricat més amunt del paral·lel de Zuric.

Nacionalisme ètic: Aquell nacionalisme que ara considerem massa conservador (...) encara ara ens pot ser útil enfront dels centralismes dissimulats de les esquerres titubejants i claudicants.

Miró, Fundació: El millor edifici museístic del segle XX. Sense cap dubte

Nacionalisme estètic: El *kitsch* adolescent és la conseqüència final del conservadorisme d'un sector de la ideologia nacionalista.

Noucentistes, l'hecatombe dels: Quan al 36 veieren cremar les esglésies no van dubtar gens: més valia degradar-se amb el franquisme -millor, encara, l'extrem, de brillantíssims efectes dobles- que sotmetre's a un canvi d'ordre i de co-

mandament i abdicar d'un aferrat concepte de civilització idealista.

Òpera: Haig de dir que, sovint, això de l'òpera m'ha semblat una barrabassada, un avorriments considerable i una vulgaritat descoratjadora. Vull dir, sobretot, aquesta immensa falòrnia del melodrama italià.

Partits: La major diferència entre els dos partits que lluiten per l'hegemonia de Catalunya cal trobar-la sobretot en l'actitud cultural –i en l'urbanisme, segurament també–, car en molts altres temes –econòmics, sobretot– tots dos se situen a poca distància del que en diem centrisme polític.

Pla de la Ribera: És un tema del qual caldrà parlar algun dia amb certa cura i lluny dels conflictes i els apassionaments que provocà. Era un projecte que, dins els marges del sistema, semblava diferent, però, malgrat tot, no cal confondre'l amb el projecte de la Vila Olímpica.

Plaça Reial, reforma de la: S'ha convertit tant de veritat en una sala d'estar urbana, que la marginació que pul-lulava pel barri l'ha ocupada

immmediatament. Se l'ha feta seva molt de pressa, s'hi ha trobat tan bé –tots en una convivència en els espais còncavus dels bancs de fusta sense cotxes ni penetracions esporàdiques– que, en comptes de combatre la marginació, l'ha rebuda i l'ha establitzada.

Preservacionisme: El vell ideal de la preservació del patrimoni arquitectònic s'ha convertit, en molts casos, en una simple cuirassa del reaccionarisme. Cal tenir la valentia d'oposar-se a aquests personatges empolsats de caspa. Siguem, fins i tot, més addictes a la història. Vull dir, al curs de la història. Les ciutats s'han fet sobre les pròpies ruïnes.

Pujolisme: Hi ha un catalanisme majoritari que, en plena democràcia, continua creient que el redreçament patriòtic correspon exclusivament a la línia dels benpensants, dels plançons d'aquells vells catòlics progressistes.

Socialisme: La solució era que la gent políticament ben afïnada en el socialisme català lliguessin amb el PSOE, guanyessin les eleccions amb

els seus vots i manessin des de les noves posicions de comandament conquistades. (...) Gràcies a aquesta estratègia, hom ha evitat un nou llerrouxisme, però el PSC (PSOE) no s'ha pogut desprendre del tot d'un cert sucursalisme. I aquest, al meu entendre, avui és un problema bàsic en l'estructura de la política catalana

Teatre Nacional de Catalunya: A Flotats, li agraden els teatres clàssics i, sobretot, romàntics, i, si pot ser, que s'assemblin a la Comédie Française.

Velvet, bar: El Velvet és la clara indicació que torna alguna malastrugança dels anys 40. (...) El desaparegut Saló Rosa –on jo mateix havia anat a raure en

casaments, bateigs, primeres comunions, *puestas de largo*, dinars magnificadors dels industrials metal·lúrgics de les Fires de Mostres, dels esplendorosos fabricants de teixit o simplement dels estraperlistes més conspicus– ja ens feia riure aleshores, però encara tenia la ingenuïtat dels acudits.

Vila Olímpica: Arran de mar i darrere la Ciutadella, en substitució d'una zona d'indústries obsoletes, de línies de ferrocarril i de dipòsits de deixalles, havia d'iniciar una transformació real: la dels lligams ciutat-mar i la del nou equilibri de sectors centralitzadors. I era una manera de continuar la ciutat sense passar la vergonya dels ghettos i els suburbis. A veure si entenem, d'una vegada per sempre, que això de la ciutat només existeix en funció d'una morfologia: la de tota la vida.

Nou arquitectes. Del segle...

Josep Maria Jujol / José Antonio Coderch: *Dos arquitectes que demostren que no sempre és veritat que per ser un bon professor no és suficient ser un bon arquitecte.*

Raimon Duran i Reynals: *¿Com es pot tenir tan bon gust i pertànyer a una cultura tan equivocada?*

Josep Lluís Sert *Els aristòcrates comunistes han tingut sempre alguns avantatges però han sofert els problemes de mantenir una cultura en contra dels uns i dels altres.*

Josep Pratmarsó: *L'únic arquitecte que va fer un concert de violoncel, una exposició de pintura, va guanyar un campionat de tennis i va bombardejar Barcelona.*

Antoni de Moragas: *L'home de dretes més d'esquerres que he conegut.*

Federico Correa: *L'home d'esquerres més de dretes que he conegut.*

Ricard Bofill: *Espero que, després de l'aeroport, s'hagi acabat el malson del neo-classicisme.*

Enric Miralles: *Gràcies a Déu que, a Catalunya, algú ha perdut el seny. Deu ser un dels pocs joves amb idees pròpies*

Dues patums noucentistes...

Eugeni d'Ors: *D'Ors, almenys, sí que era capaç de fer un manual d'urbanitat.*

Joaquim Borralleras: *Representava la màxima expressió de les possibilitats culturals de l'Ateneu Barcelonès abans de la davallada del franquisme. I del post-franquisme.*

I la 'gauche', també perdura

Rosa Regàs: *Jordi Pujol em va dir que la Rosa era la sacerdotessa de Cadaqués. Però, en realitat, el sacerdot –i no pas de Cadaqués– era ell.*

Montse Ester: *Ella i la botiga Saltar i Parar eren una veritable manifestació subversiva de capellans i minifaldilles.*

Oriol Malló